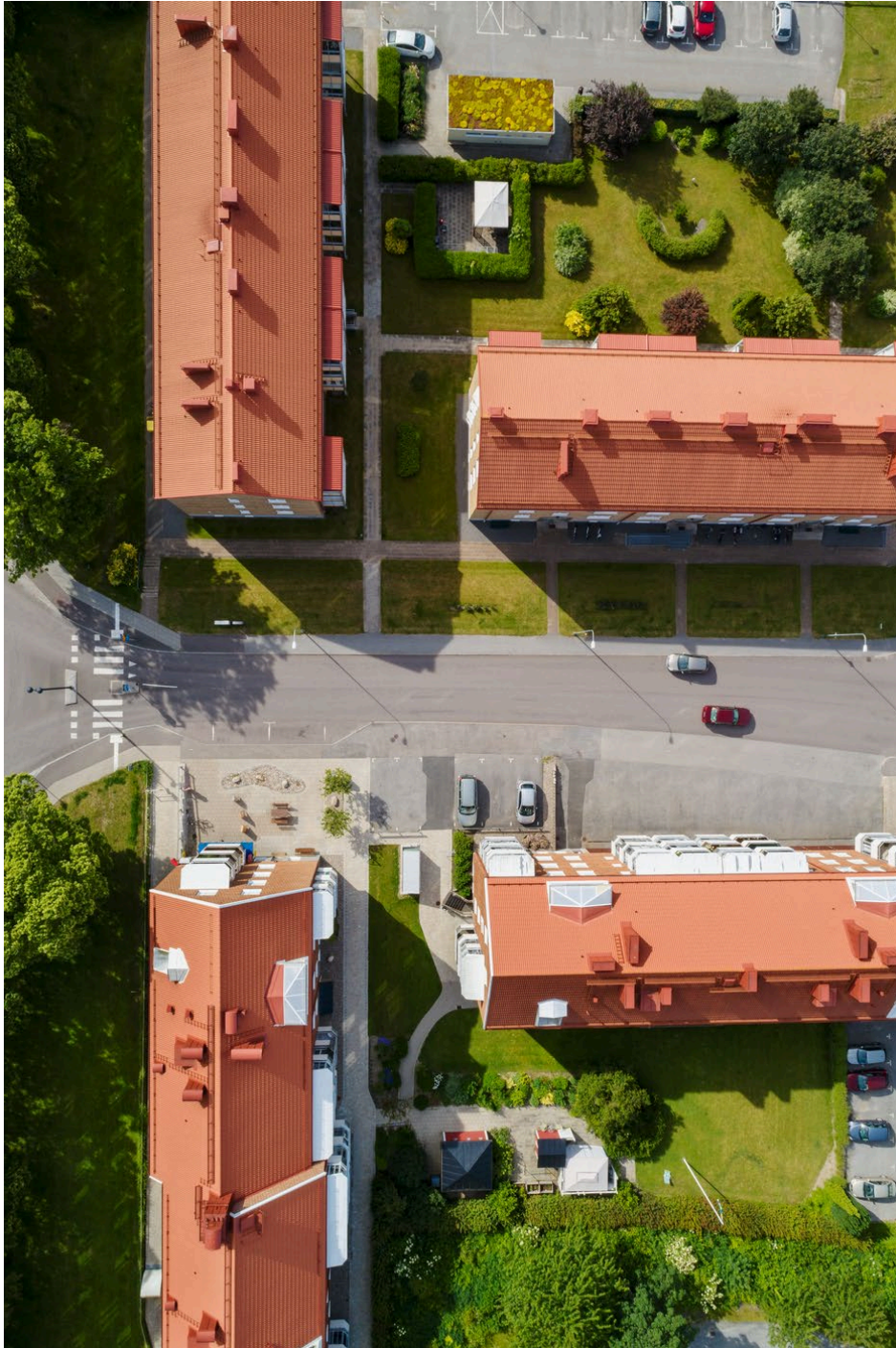

Interna elnät

En tolkning av de nya undantagen från kravet på nätkoncession – IKN

Januari 2022

Om dokumentet

I detta dokument har de nya reglerna i förordning (2007:215) tolkats utifrån det betänkande Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30) som ligger till grund för ändringen. Utöver betänkandet finns inga förarbeten som ytterligare klargör hur de nya reglerna ska tolkas, i stället blir det Energimarknadsinspektionen (EI) som kommer att pröva och tolka reglerna. I den bedömningen kommer EI i huvudsak att luta sig mot betänkandet Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30).

Vi vill vara **extra tydliga** med att detta dokument endast är en tolkning av de nya reglerna. Det är EI som prövar och tolkar reglerna. Tolkning kan komma att behöva uppdateras efter EIs tolkningar.

Ansök om bindande besked från Energimarknadsinspektionen

Enligt 2 kap. 6 § ellagen kan Energimarknadsinspektionen (EI) ge bindande besked om undantag från kravet om nätkoncession.

Vi rekommenderar att en sådan ansökan om bindande besked görs. Ansökningen görs digitalt via EI:s hemsida. I ansökan ska det tydligt anges att du ansöker om ett bindande tolkningsbesked. Beskriv ärendet och bifoga en karta eller ritning som visar ledningens eller ledningsnätets sträckning och placering, till exempel en adress, vad det är för anläggningar och byggnader som berörs samt vem som har nätkoncessionen i området. Förklara varför du anser att ledningen/ledningsnätet omfattas av undantag från kravet på nätkoncession.

Ett bindande besked är ett överklagningsbart beslut som enbart svarar på frågan om ett ledningsnät är undantaget från kravet på koncession eller inte. Någon annan prövning, till exempel miljöprövning, görs inte. Att göra en ansökan är kostnadsfritt.

Detta dokument har sammanställts av Jon Malmsten, Aktea Energy AB. Arbetet har gjorts på uppdrag av Solelkommissionen, Fastighetsägarna och Svensk Solenergi, januari 2022.

Solelkommissionen är ett nätverk som består av IKEA, Vasakronan, JM, HSB, Telge Energi och Solkompaniet. De arbetar för att skapa regelverk som möjliggör en fortsatt stark utbyggnad av kundägd solel.

Fastighetsägarna är en branschorganisation för börsnoterade fastighetsbolag, kommunägda bostadsbolag, privata fastighetsföretag och bostadsrättsföreningar, som arbetar för en hållbar och väl fungerande fastighetsmarknad.

Svensk Solenergi är en branschförening med cirka 260 professionella medlemmar, bland dem finns både solenergiföretag och flera andra aktörer som verkar inom solenergiområdet.

Bakgrund

I SOU 2019:30 framgår det bland annat att det övergripande syftet med undantagsregler som tillåter icke koncessionspliktiga nät (IKN) är att förenkla byggandet av ledningar och nät som har en obetydlig påverkan på miljö, elmarknaden och elnätet (SOU 2019:30 sida 78) och att syftet med koncessionsplikten är att säkerställa att utbyggnaden av elnätet inte är samhällsekonomiskt olönsamt (SOU 2019:30 sida 81). Av de övergripande formuleringarna kan slutsatsen dras att man bör undvika att bygga parallella nät (ej samhällsekonomiskt lönsamt) och att man exempelvis inte ska försvåra för elkunder att ansluta sig till elnätet (påverkar elmarknaden negativt). Man skriver också att det bör övervägas ett undantag som möjliggör överföring av förnybar elproduktion mellan anläggningar och byggnader, inklusive flerbostadshus och att ett sådant undantag bör samordnas med genomförandet av energigemenskaper (SOU 2019:30 sida 82). Det betonas här och på andra ställen i förarbetet att ett motiv till undantaget är att möjliggöra överföring av lokal förnybar elproduktion eller nyttjande av energilager.

Förteckning över förändringar

Nedan presenteras de huvudsakliga förordningsförändringar som började gälla 2022-01-01. Mindre förändringar som endast innebär förtydligande av vad som redan gäller diskuteras inte. Fokus ligger på regeländringar som påverkar fastigheter med byggnader men även reglerändringar som kan få påverkan på exempelvis solcellsparker tas upp. Förordningstexten presenteras i tabellform där eventuell tidigare lydelse står i den vänstra kolumnen och den nya lydelsen i den högra kolumnen.

Omarbetad paragraf, 22 a §

<p>22 a § Tidigare lydelse Ett internt nät som förbinder två eller flera elektriska anläggningar för produktion, vilka utgör en funktionell enhet, får byggas och användas utan nätkoncession. Förordning (2008:897).</p>	<p>22 a § Ny lydelse Ett internt nät får byggas och användas utan nätkoncession, om det</p> <ol style="list-style-type: none">1. inom ett avgränsat område dras<ol style="list-style-type: none">a) mellan flera anläggningar för produktion av el som har en gemensam anslutning till elnätet, ellerb) från flera anläggningar för produktion av el till en gemensam anslutning till elnätet förutsatt att anslutningsledningen är kort, eller2. används för överföring av lokalkraft mellan närliggande produktions- och överföringsanläggningar. <p>Ett område som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken för en verksamhet som avses i 21 kap. 13-15 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251) ska anses vara ett sådant avgränsat område som avses i första stycket 1 a eller 1 b. Förordning (2021:976).</p>
--	--

Undantag för nät som sammanbinder anläggningar för produktion eller ansluter dem till elnätet har utökats i 22 a §. Av betänkandet (SOU 2019:30) framgår att undantaget främst avser vindkraft men att det även kan gälla för exempelvis solceller, vågkraft och småskalig

vattenkraft. Av betänkandet och förordningsformuleringen framgår att undantaget endast gäller för nät som går mellan produktionsanläggningar eller från en produktionsanläggning till en gemensam anslutningspunkt till elnätet. Undantaget är därmed inte tillämpligt för exempelvis markmonterade solcellsanläggningar som ansluts till byggnader, det regleras i stället i 22 c §.

Utökningen av undantaget är däremot intressant för solcellsparker då det förtydligar att IKN kan byggas mellan närliggande parker som har en gemensam anslutning till elnätet samt från flera parker till en gemensam elnätsanslutning, förutsatt att anslutningsledningen är kort. Vad som avses med kort är inte definierat i en faktiskt sträcka utan betänkandet hänvisar till den praxis som utarbetats för den gamla lydelsen:

I tillämpningen av undantaget (det befintliga, förf. anmärkning) har anslutnings-ledningar som till sin längd inte överstiger avståndet mellan två intilliggande anläggningar anses omfattas av undantaget. Sådana kortare anslutningsledningar bör omfattas av ett omarbetat undantag så länge det omfattas av det avgränsade området (SOU 2019:30 sida 86).

I 22 § punkt 2 framgår att det även är tillåtet att bygga nät för överföring av lokalkraft mellan närliggande överföringsanläggningar. Lokalkraft avser reservkraft och är troligen främst aktuellt för vattenkraftsanläggningar och kommenteras inte ytterligare i den här rapporten.

Vår tolkning av uttrycket ”avgränsat område”

Avgränsat område är i den nya lydelsen exemplifierat med områden som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken för en verksamhet som avses i 21 kap. 13–15 §§ miljöprövningsförordningen. Nämda paragrafer gäller vindkraft varför det inte rakt av går att applicera på solkraftsparker. I den nya formuleringen anges vidare att anslutningsledningen ska vara kort men vad som avses med kort är inte definierat. I vindkraftssammanhang har undantaget tidigare tillämpats som att anslutningsledningarna inte ska vara längre än avståndet mellan två intilliggande verk.

En tumregel säger att vindkraftverk inte bör placeras närmare varandra än fem rotordiametrar för att undvika turbulens verken emellan. De största landbaserade vindkraftsverken har idag en rotordiameter på upp till 170 meter vilket innebär att avståndet mellan verken bör vara minst 850 meter. Då lokala terrängförhållanden kan motivera större avstånd bör 1 000 meter ge en fingervisning om hur stort ett avgränsat område kan anses vara och vad som avses med en kort anslutningsledning.

En rimlig tolkning bör vara att det är tillåtet att bygga nät utan koncession i solcellsparker motsvarande vad som är tillåtet i vindkraftsparker. Förmodligen kommer även solcellsparkens storlek att ges betydelse när bedömningen av begreppen *avgränsat område* och *kort* görs. Som jämförelse kan nämnas att ett vindkraftverk med en rotordiameter på 170 meter har en effekt på ca 5MW.

Av 24 § punkt 8 i förordningen framgår att överföringen av el får ske för annans räkning, även om anläggningarna har olika innehavare.

Omarbetad paragraf, 22 b §

22 b § Tidigare lydelse Ett internt lågspänningsnät som huvudsakligen är avsett för fordons elbehov får byggas och användas utan nätkoncession. Förordning (2012:163).	22 b § Ny lydelse Ett internt nät får byggas och användas utan nätkoncession, om syftet med ledningarna är att <ol style="list-style-type: none">1. i huvudsak tillgodose elbehovet hos fordon, eller2. tillgodose elbehovet för en trafikled eller en kommunal väg med tillhörande anläggningar och ledningarna dras inom eller i omedelbar närhet av trafikleden eller den kommunala vägen. Förordning (2021:976).
--	---

22 b § är omarbetad och utvidgad att även hantera undantag för trafikleder och vägar med tillhörande anläggningar. Paragrafen har i den här rapporten bedömts utifrån perspektivet laddstationer och här finns inga uppenbara begränsningar i den nya formuleringen. Tidigare gällde undantaget endast lågspänning men så är inte fallet i den nya formuleringen. Vad som avses med "*i huvudsak tillgodose elbehovet hos fordon*" är inte tydligt exemplifierat men i betänkandet nämns exempelvis möjligheten att kombinera nät för laddstationer med nät för belysning samt att ansluta väntkurer till samma nät.

Av 24 § punkt 9 i förordningen framgår att överföringen även får ske för annans räkning på sådant internt nät.

Ny paragraf, 22 c §

	22 c § Ett internt lågspänningsnät för delning av energi som inte är en luftledning får byggas och användas utan nätkoncession <ol style="list-style-type: none">1. inom nätinnehavarens fastighet, och2. mellan byggnader och anläggningar som var för sig även har en anslutning till en ledning eller ett ledningsnät som används med stöd av nätkoncession. Förordning (2021:976).
--	---

22 c § är ny och är innebär stora förändring för fastighetsägares möjlighet till undantag för koncessionspliktiga nät mellan byggnader och fastigheter. I förordningstexten framgår att ledningen ska vara till för delning av energi och att det inte får vara en luftledning. Här nämns inte förnybar elproduktion men i betänkandet är delning av energi exemplifierat med:

överföring av lokal förnybar energi eller nyttjande av energilagrar (SOU 2019:30 s. 87).

Vidare framgår av betänkandet att man bedömer att ett internt nät ska få byggas inom ett begränsat område för att till exempel tillvarata förnybar elproduktion. Man anger inte hur stort området får vara men skriver i stället att begränsningen ligger i det tekniska utförandet som lågspänning innebär samt i användningsområdet som är delning av energi. Vad som läggs i begreppet delning av energi framgår inte men man exemplifierar med energilager och skriver att en teknikneutral formulering förordas för att tillåta andra lösningar *för att jämna ut belastningar på elnätet* (SOU 2019:30 s. 87).

Förbrukarflexibilitet är omnämnt som ett exempel på den snabba teknikutvecklingen som kan stötta elnätet (SOU 2019:30 s. 78).

Betänkandet resonerar också kring fastighetsbegreppet – att fastighetsägaren har rådighet över egen mark samt att koncessionerande nät ofta anvisas i fastighetsgräns (SOU 2019:30 s. 88). Man finner sammantaget att det är motiverat att tillåta att ett internt lågspänningsnät får anläggas utan nätkoncession inom egen fastighet vilket utgör grunden för punkt 1 i 22c §.

I betänkandet resonerar man vidare kring fastighetsbegreppet:

En begränsning till en egen fastighet är förmodligen inte tillräckligt för att möta framtida behov. Om nätet ska få dras utanför den egna fastigheten bör dock nätet vara begränsat till att vara ett komplement till det koncessionerade nätet (SOU 2019:30 s. 88).

Anledningen till att nätet endast ska vara ett komplement motiveras med möjligheten för den enskilda kunden att välja elleverantör samt för att underlätta för fastighetsägare som vid exempelvis ett ägarbyte vill ställa sig utanför ett gemensamt system. I en sådan situation skulle en ny anslutningsavgift kunna bli kostsam varför befintliga infrastruktur ska kunna nyttjas. I samma stycke framgår av betänkandet att:

Var och en av de byggnader och anläggningar som är anslutna till det interna nätet bör därför ha ett krav på att även ha en anslutning till en ledning eller ett ledningsnät som används med stöd av nätkoncession (SOU 2019:30 s. 89).

I anslutning till 22 c § framgår av betänkandet (SOU 2019:30 s. 89):

Undantaget skulle även kunna användas för inmatning av el till ett enskilt bostadshus från egna produktionsanläggningar.

Formuleringen är viktigt då den exemplifierar det generella syftet med 22 c § nämligen att (SOU 2019:30 s. 88):

Vår bedömning är att ett internt nät ska få byggas inom ett begränsat område för att till exempel tillvarata förnybar elproduktion.

Betänkandena öppnar därmed upp för möjligheten att ansluta markmonterade solceller till byggnader inom ett begränsat område. Hur stort ett begränsat område får vara anges inte i

betänkandet utan i stället anger man att begränsningen ska ligga i tekniken som lågspänning innebär.

I betänkandet framgår också att: *Det bör inte finnas någon begränsning i rätten att överföra el för annans räkning, det vill säga möjligheterna ska vara desamma som på ett nät inom en byggnad.*

Rätten att överföra el för annans räkning följer av 24 § i förordningen.

Vår tolkning av den nya bestämmelsen i 22c §

- Det är tillåtet att anlägga IKN mellan byggnader (även mellan flerbostadshus) som ligger på samma fastighet för delning av lokal förnybar energi, delning av energilager eller delning av energi i syfte att minska belastningen på anslutande koncessionerat nät.
- Byggnader (även flerbostadshus) som ligger på samma fastighet behöver inte ha egna anslutningar till koncessionspliktigt nät för att ett IKN ska få anläggas för delning av energi enligt ovan. I betänkandet är det tydligt uttryckt att det är när byggnader ligger på olika fastigheter som ett krav på egna anslutningar bör finnas vilket implicerar att det inte behövs för byggnader inom samma fastighet. Argumenten som anges för att byggnader ska ha egna anslutningar är för att underlätta vid försäljning samt för att säkerställa den enskilda kundens rätt att välja elleverantör. Försäljningsargumenten är mindre relevant för byggnader som ligger på samma fastighet då det är just fastigheten som säljs (möjligtvis skulle det i en arrendesituation kunna anses inskränkande vid en försäljning). Det andra argumentet – möjligheten för en kund att välja elleverantör – påverkas endast marginellt då det redan är tillåtet att inom en byggnad anlägga ett IKN (5 § (2007:215)) som inskränker den möjligheten. Att ställa krav på att varje byggnad inom en fastighet har en egen anslutning till koncessionspliktigt nät riskerar i stället till att leda till parallella nät vilket går emot ett huvudsyfte med koncessionsplikten; att säkerställa att utbyggnaden av elnät sker samhällsekonomiskt lönsamt. Det finns till synes ej heller något krav på att en byggnad ska ha en elanslutning till koncessionerat nät; en byggnad får byggas ”off grid”.
- Det är tillåtet att anlägga IKN mellan byggnader på olika fastigheter. I betänkandet står det att en begränsning till den egna fastigheten förmodligen inte är tillräcklig för att möta framtida behov och i 22 c § punkt 2 nämns inte ordet fastighet alls. Ligger byggnaderna på olika fastigheter behöver de dock ha egna elanslutningar till koncessionerat nät då IKN endast ska vara ett komplement till koncessionsnätet.
- I betänkandet anges att begränsningen för när IKN får byggas ligger i den tekniska begränsningen som lågspänning innebär samt i användningsområdet som är beskrivet som delning av energi i syfte att minska belastningen på elnätet. Det är därmed tekniken lågspänning som begränsar hur långa ledningar som får byggas.

- Man poängterar att begränsningen ska vara teknikneutral för att tillåta alla lösningar som minskar belastningarna på nätet. En viktig utveckling som pågår nu är utvecklingen av olika stödtjänster som möjliggör för fastighetsägare att stötta elnätet genom att exempelvis justera sin konsumtion eller produktion. Sådana tjänster förutsätter inte lokal förnybar produktion eller energilagring utan fastighetsägare som har andra styrbara laster (exempelvis värmepumpar och elbilsaddning) kan delta. Vår tolkning är därför att det är tillåtet att bygga IKN enligt 22c § även om man inte har lokal förnybar produktion eller energilagring i de anslutna byggnaderna då möjligheten att stödja elnätet och minska belastningen på det samma ökar med IKN.
- Det är tillåtet att ansluta en markmonterad solcellsanläggning till en byggnad om anläggningarna ligger på samma fastighet. Vår tolkning är att byggnaden inte behöver vara ett bostadshus (bostadshus omnämns i betänkandet som ett exempel). Man får även ansluta en markmonterad solcellsanläggning som ligger på en annan fastighet men då måste anläggningen också ha en egen anslutning till ett koncessionspliktigt nät.

Av 24 § punkt 10, se nedan, framgår att överföringen också får ske för annans räkning.

Omarbetad paragraf, 24 §

<p>24 § Tidigare lydelse</p> <p>Överföring av el för annans räkning får äga rum på ett elnät som är beläget på eller inom en byggnad och som får användas utan stöd av nätkoncession. Detta gäller även om nätet i sin helhet ursprungligen inte har använts för överföring av el utslutande för egen räkning.</p>	<p>24 § Ny lydelse</p> <p>Överföring av el för annans räkning får ske</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. på ett nät som är beläget inom ett område för fritidsverksamhet, såsom idrottsplats, motorbana, ridhus, trav- eller galoppbana, parkteater, nöjespark, utomhusbad och liknande, 2. på ett nät som är beläget inom området för en industrianläggning, 3. på ett nät som är beläget inom området för en flygplats som godkänts för allmänt nyttjande, tillhör staten eller nyttjas för statligt ändamål, 4. på ett lågspänningsnät som är beläget inom området för en jordbruksfastighet, 5. på ett nät som är beläget på eller inom en byggnad, 6. på ett nät som är beläget inom området för en campingplats, 7. på ett nät som är beläget inom området för en båtklubb, marina, gästhamn, vinterupplägningsplats för fritidsbåtar eller liknande anläggning, 8. mellan anläggningar på ett sådant internt nät som avses i 22 a §, även om anläggningarna har olika innehavare, 9. på ett sådant internt nät som avses i 22 b §, och 10. på ett sådant internt lågspänningsnät som avses i 22 c §, även om anläggningarna har olika innehavare. <p>Förordning (2021:976).</p>
---	--

Huvudregeln är att överföring av el för annans räkning inte får ske på ett IKN, 4 § IKN-förordningen. I betänkandet konstaterar man att det bör tydliggöras vad som avses med

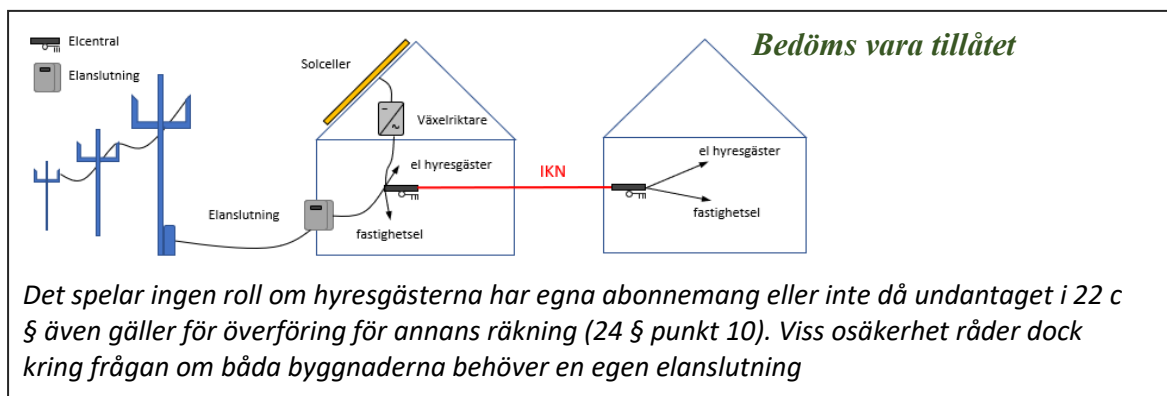
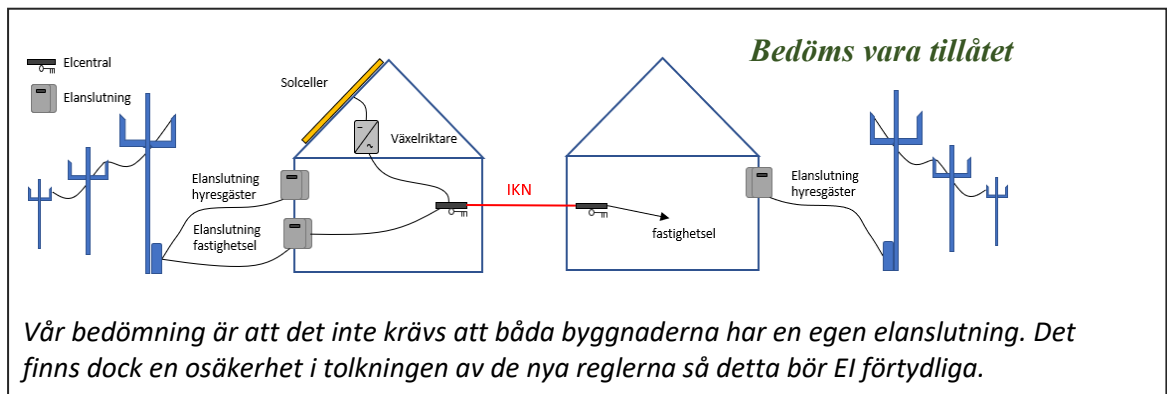
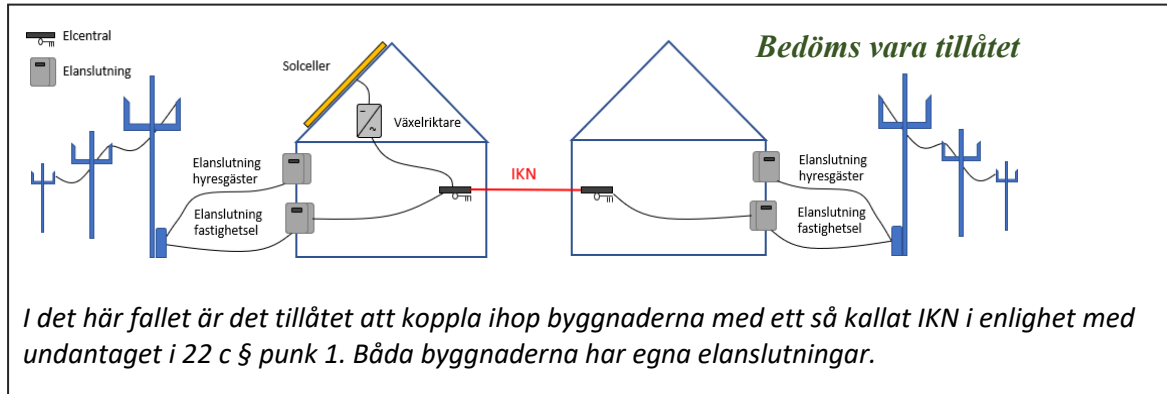
överföring för egen respektive annans räkning (sid 83). Det förtydligandet är implementerat i 24 §.

Punkt 1–7 beskriver specifika situationer när överföring för annans räkning får ske. Punkt 8–10 hänvisar till 22 a §, 22 b § och 22 c § och anger att överföring för annans räkning får ske även för sådana IKN.

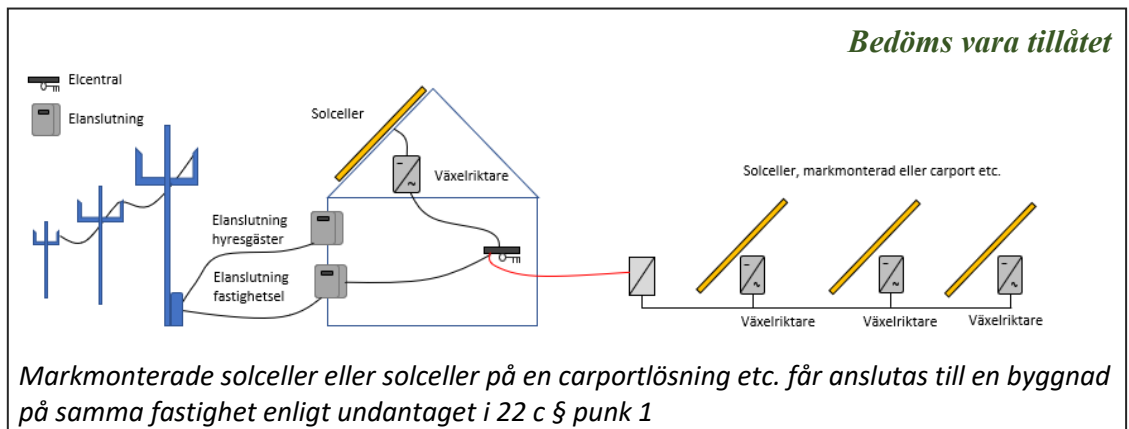
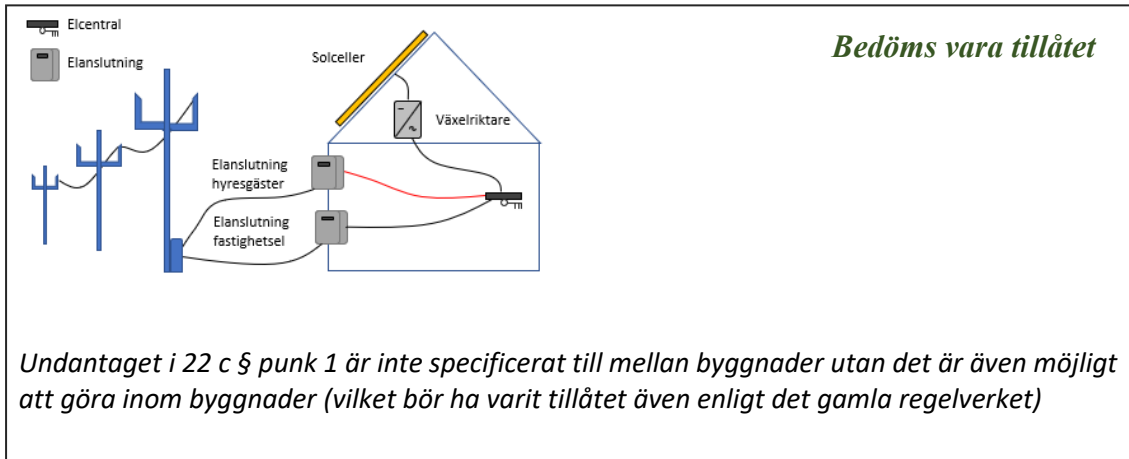
Illustrationer — exempel på där IKN bedöms vara tillåtet respektive inte tillåtet

Byggnader och anläggningar på samma fastighet

Två byggnader ligger på samma fastighet, den ena har solceller eller batterilager.

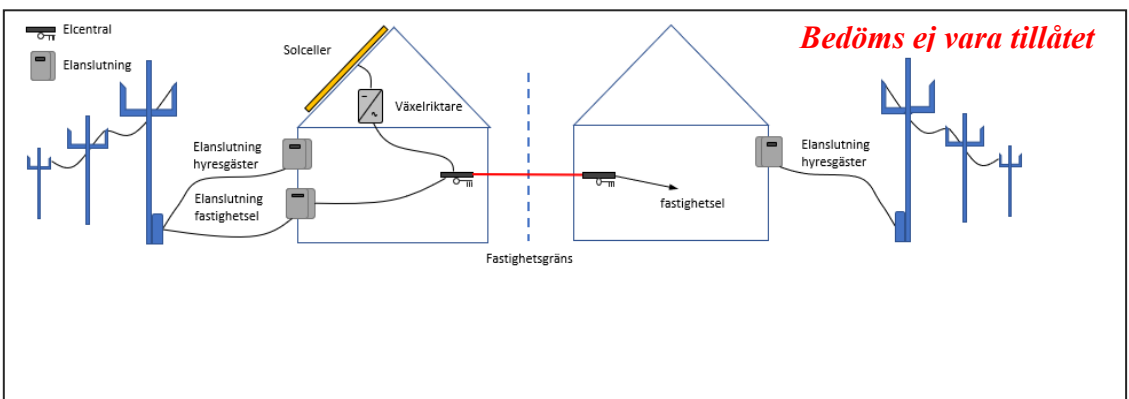
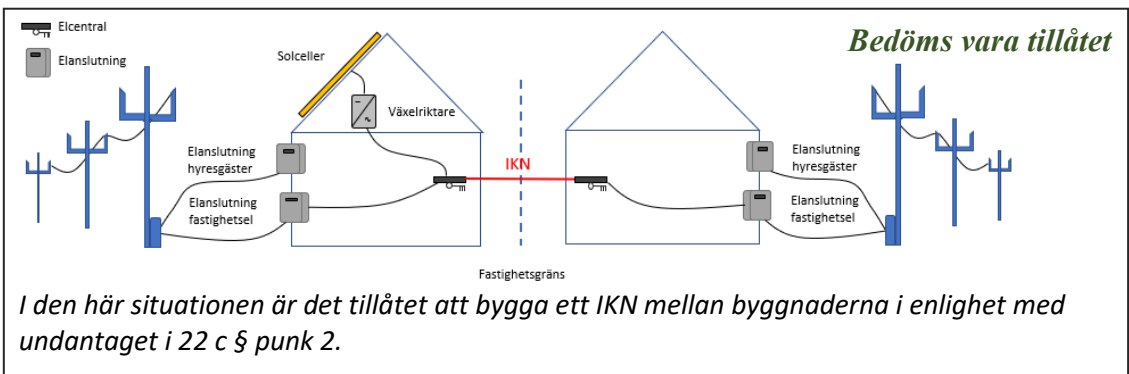

Vår bedömning är att solcellerna i situationerna ovan kan bytas ut mot ett energilagringssystem med samma möjlighet till IKN. Saknas både solceller och batterilager kan det eventuellt vara möjligt att bygga ett IKN med hänvisning till att det erbjuder större möjligheter att stötta elnätet genom handel med flexibilitet. Men det är högst osäkert om EI kommer att göra den tolkningen av regelverket och förarbetet.

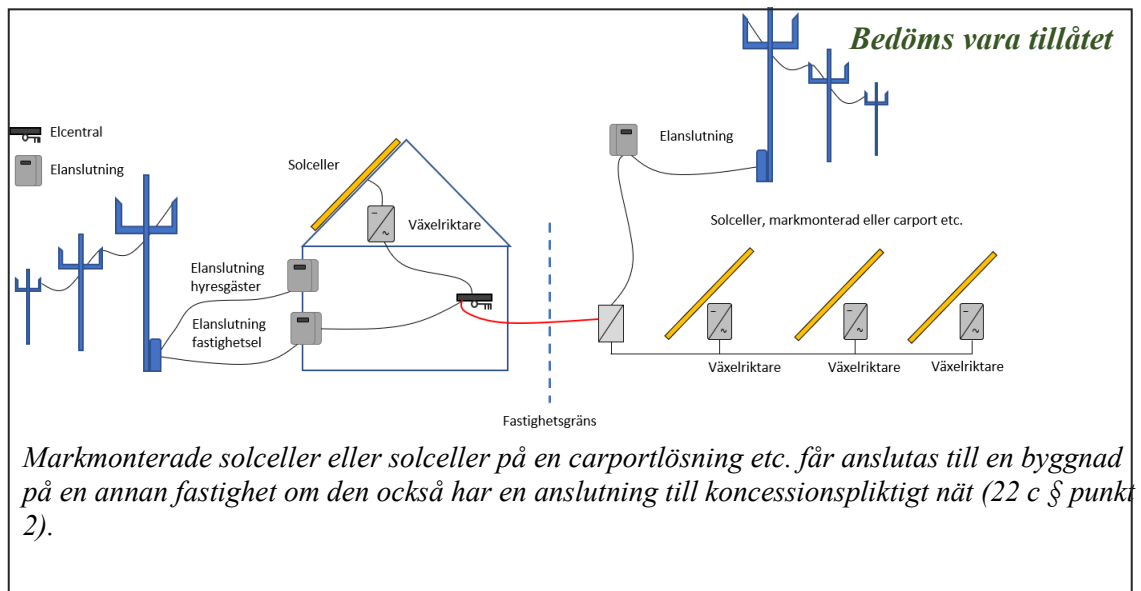
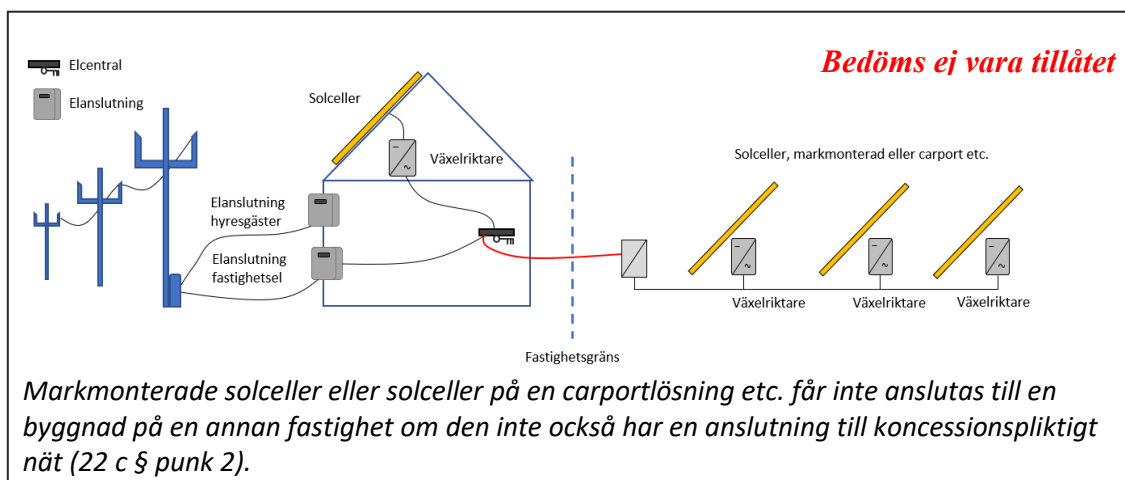
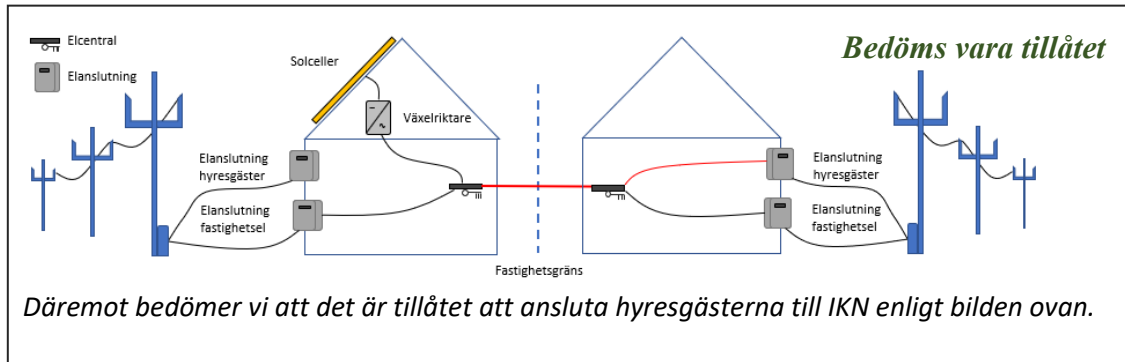

Byggnader och anläggningar på olika fastigheter

Två byggnader ligger på olika fastigheter, den ena har solceller. Båda byggnaderna har egna elabonnemang för fastighetselen och hyresgästerna har också egna abonnemang.

Vår bedömning är att båda byggnaderna måste ha egna anslutningar till koncessionerat nät. Situationen i bilden ovan är därmed inte tillåten då den ena byggnaden inte har en elanslutning för fastighetselen.

Solelkommissionen
www.solelkommissionen.se

FASTIGHETSÄGARNA
www.fastighetsagarna.se

 Svensk Solenergi
www.svensksolenergi.se